

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методики дошкільної та початкової освіти

**ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти бакалавр

Виконала: студентка 2 курсу, 231 гр.
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Макара Вікторія Віталіївна
Керівник доц. Семашкіна Г.М.
Рецензент Бойчук О.А.

Херсон 2021

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1	
Формування основ безпеки життєдіяльності дошкільнят.....	6
1.1. Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження.....	6
1.2. Зміст та дидактичні принципи програм з формування безпечної поведінки дошкільників.....	12
Розділ 2	
Організаційні і методичні засади формування у дошкільників досвіду безпечної поведінки.....	18
2.1. Зміст, засоби і методи ознайомлення дітей з основами безпеки.....	18
2.2. Співпраця з батьками.....	26
Висновки.....	30
Список використаних джерел.....	32
Додатки.....	36

Вступ

Сучасна дошкільна освіта покликана сприяти розвитку людини, її культурному самовизначенню і продуктивному включенню його в життя. Процес дошкільної освіти забезпечує розширення і ускладнення індивідуальних ресурсів розвитку особистості дитини засобами культури. Необхідно, щоб у дошкільному дитинстві кожна дитина придбала достатній особистий соціокультурний досвід, який послужить їй фундаментом для повноцінного розвитку та готовності до шкільного навчання.

Соціалізація – це входження у світ людей, в систему соціальних зв'язків. Професор С.А.Козлова в «Концепції соціалізації дитини» зазначає, що «знання про соціальну дійсність повинні нести доступну дітям інформацію, викликати емоції і почуття, спонукати до діяльності, позитивних вчинків». Кожна з цих складових має свою специфіку. Спостереження показують: сучасні дошкільнята, залишившись без керівництва дорослого не здатні самостійно організувати діяльність і наповнити її змістом. Відсутність соціальних навичок відбивається на комунікативному розвитку: не вміють підтримувати розмову, відсутня змістовна активність, тощо.

З'явилася необхідність конкретизувати поняття особистісної орієнтованості стосовно змісту ознайомлення з соціальним світом.

У своїй діяльності вихователі спираються на роботи Л.Калузької, Л.Гураш, О.Лози, які визначали умови організації навчання дітей особистої безпеки та зміст роботи з формування активної позиції щодо власного життя і здоров'я. Дослідженням шляхів і засобів збереження власного життя, допомога іншим у разі небезпечних ситуацій займались Г.Навроцька, Л.Яковенко. Проблема формування у дітей навичок здорового способу життя є предметом досліджень Н.Авдєєвої,

Н.Денисенко, З.Плохій, В.Діхтяренко, Л.Карнаух, які наголошують, що дошкільники збагачують свій життєвий досвід, вступають в певні відносини з однолітками й дорослими, а сучасні українські науковці (Л.Артемова, Г.Григоренко, К.Щербакова та ін.) досліджують формування суспільної спрямованості дитини дошкільного віку у грі.

Загальновідомо, що дитинство – це унікальний період в житті людини, саме в цей час завдяки любові і турботі батьків, родичів, вихователів, їхньої емоційної близькості і підтримки, дитина росте і розвивається, у неї виникає довіра до світу і оточуючих його людей.

На жаль, реальність є такою, що в сучасному світі ніхто не застрахований ні від соціальних потрясінь, ні від стихійних лих, ні від екологічних катаклізмів, ні від зростання злочинності, ні від економічної нестабільності.

Актуальність даної теми полягає у вирішенні питань: як зберегти здоров'я дітей? Як допомогти розібратися в різноманітті життєвих ситуацій? Як навчити допомагати один одному? Не випадково, що саме зараз у складний період життя нашої батьківщини, колективи багатьох дошкільних освітніх установ стали шукати можливості для плідної роботи над «основами безпеки дітей дошкільного віку». Ця проблема розробляється, викликаючи інтерес у практиків і дослідників, зумовивши вибір теми нашого випускного дослідження: **«Формування досвіду безпечної поведінки дітей дошкільного віку»**.

Робота виконана згідно з науково-дослідною темою кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету: «Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності сучасного педагога дошкільної та початкової освіти».

Мета дослідження: полягає у визначенні роботи з формування основ безпеки життєдіяльності у дітей дошкільного віку.

Об'єкт дослідження: основи безпеки життєдіяльності старших дошкільнят.

Предмет дослідження: методика ознайомлення дошкільників з основами безпеки життєдіяльності.

Завання дослідження:

1. Вивчити методичну, психолого-педагогічну літературу з проблеми дослідження.
2. Виявити можливості старшого дошкільника в оволодінні основ безпеки життєдіяльності.
3. Обґрунтувати організаційно-педагогічні умови, що сприяють формуванню основ безпеки.
4. Визначити методи ознайомлення дітей з основами безпеки життєдіяльності.

Для вирішення поставлених завдань використовувався комплекс методів: вивчення та аналіз психолого-педагогічної літератури, узагальнення педагогічного досвіду, індивідуальні бесіди з дітьми, анкетування батьків.

Апробація. Основні результати дослідження обговорювалися на студентських конференціях, засіданнях кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету, висвітлені у публікації автора.

Структура дослідження: випускна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел.

Розділ 1

Формування основ безпеки життєдіяльності дошкільнят

1.1. Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження

Критерієм, за яким можна судити про наявність чи відсутність даної здібності у людини, стає «компетенція». На даний момент існує кілька визначень «компетенції», і всіх їх об'єднує погляд на компетентнісну людину, як людину, яка володіє певними знаннями, вміннями і навичками, здатну знайти шляхи для вирішення конкретної проблеми.

Компетентність – це характеристики особистості, що володіє набором певних компетенцій. Залежно від виду діяльності людини набір компетенцій різний, до того ж їх якість і кількість на різних вікових етапах розвитку людей різних соціальних груп відрізняється.

У методичних рекомендаціях до базового компонента дошкільної освіти процес формування компетентності як результату освітнього процесу представлено у вигляді схеми (рис.1.1)

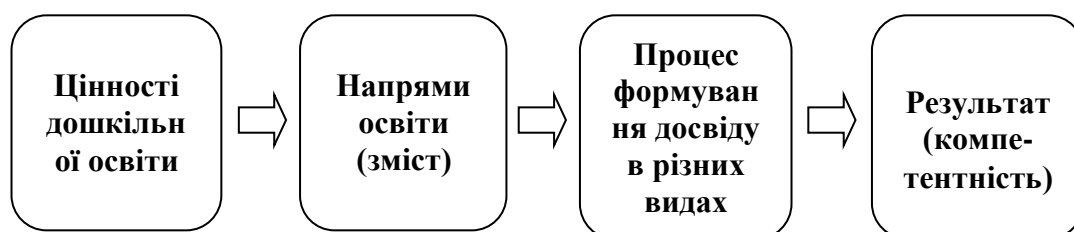

Рис.1.1.- Зв'язок між вимогами і результатами освіти [25]

Соціальний розвиток передбачає орієнтування в системі соціальних ролей, існуючих у даному суспільстві. Дитина з народження нерозривно пов'язана з суспільством. У онтогенезі ці зв'язки розширюються. У різні вікові періоди життя, людина по-різному

взаємодіє з суспільством. Так, немовля з усього розмаїття соціальних відносин потребує найбільше емоційного контакту з матір'ю і близькими людьми. Для підлітка соціально значущим є суспільство, як засіб самоствердження, доросла людина не просто самореалізується через соціум, а й сама здатна щось запропонувати йому.

Для дошкільника міні соціумом, як своєрідною моделлю реального суспільства, є сім'я та колектив закладу дошкільної освіти. Тут проявляються поведінкові особливості дитини у ставленні до однолітків і дорослих, її вміння налагоджувати стосунки і т.ін. Крім стихійного досвіду спілкування діти в дитячому садку отримують певні знання про суспільство, знайомляться з правилами поведінки в ньому.

Процес соціального розвитку являє собою складне явище, в ході якого відбувається присвоєння дитиною об'єктивно заданих норм, правил людського суспільства і утвердження себе як соціального суб'єкта. Неоднорідність соціального оточення визначає специфіку соціокультурного простору, за допомогою якого людина долучається до культурних загальнолюдських, національних, регіональних та інших цінностей. Питанням ознайомлення дошкільнят з соціальною дійсністю присвячені праці Н.Гавриш, К.Крутій, Т.Поніманської, Є.Радін. У їх дослідженнях в основному висвітлені питання формування певних знань про соціальну дійсність. Взагалі, фундатори вітчизняної дошкільної освіти визначають формування особистості і комплексу компетентностей дошкільника як єдність і результати різних видів діяльності (рис.1.2).

Аналіз вітчизняної психолого-педагогічної та методичної літератури дозволяє виділити тлумачення поняття «соціальної компетентності» дитини, усвідомлення дитиною себе як представника людського роду, сприйняття дітьми світу предметів, формування у дитини «картини світу», ролі гри в процесі формування дитячого середовища.

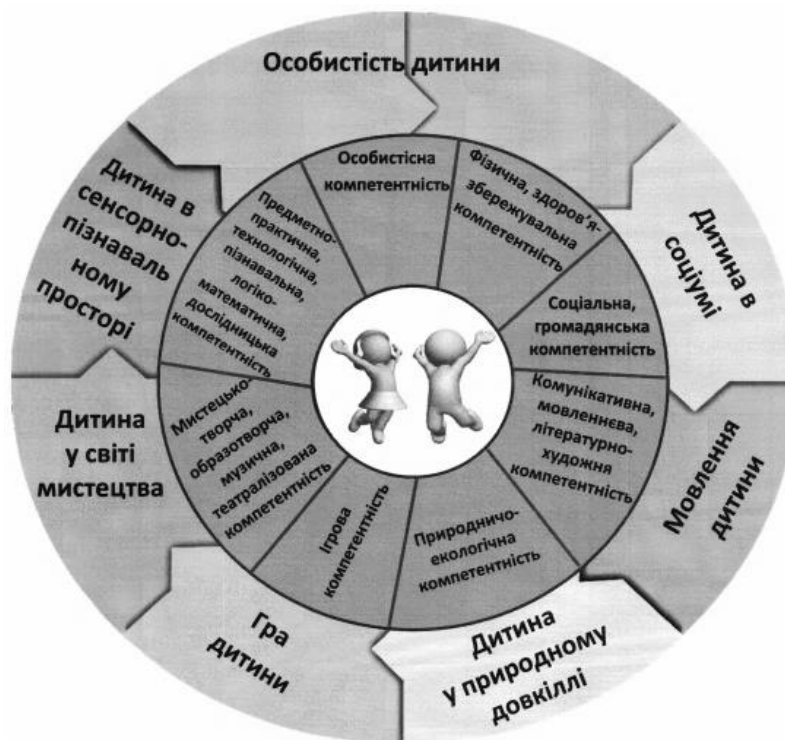

Рис.1.2.- Модель формування компетентності дошкільника через різні види діяльності [25].

Соціальний розвиток особистості є засобом і результатом соціалізації. Соціалізація може бути представлена в якості процесу освоєння і реалізації людиною соціального змісту, по-друге, вона розглядається як реальний зміст дорослішання людини, в якому здійснюється становлення значущої в індивідуальності суб'єкта активної творчої соціальної дії. У першому випадку дитина в більшій мірі виступає об'єктом засвоєння і набуття соціального досвіду, у другому – суб'єктом власної творчої діяльності.

Як вже зазначалося, соціальний розвиток передбачає і опанування дітьми основ безпеки життєдіяльності. Соціальний розвиток характеризується рівнем освоєння дітьми різних норм і правил поведінки. У міру освоєння таких правил і норм діти свідомо регулюють свою поведінку. Дошкільники відкриті по відношенню до існуючих в суспільстві нормативних соціокультурних уявлень. Засвоєння норм і правил, прагнення слідувати зразкам дозволяють їй легко «врости» в ту

культуру, в якій вона живе. Внутрішнє емоційне ставлення дитини до навколишньої дійсності формується з її практичних взаємодій з цією дійсністю, і нові емоції виникають і розвиваються в процесі її чуттєво-предметної діяльності.

Формування соціальної компетентності визначається одним із пріоритетних завдань у програмах розвитку та виховання. Кожна освітня програма для дошкільників передбачає подібний розділ, в ній передбачені й вимоги до рівня вихованості та навченості дітей. Як правило, це відповідність виявляється у старших дошкільнят, коли перед ними постає проблема переходу в нові соціальні умови – до школи. Іншими словами, необхідним завданням є формування у дитини набору нових соціально значущих компетенцій, які дозволять їй інтегруватися в новому середовищі. Незважаючи на відносну новизну компетентнісного підходу в освіті, він вже знайшов своє відображення в програмах з дошкільного виховання.

У даний час багато педагогічних колективів працюють за базовою програмою розвитку та виховання дітей у дитячому садку «Я у світі». Ця програма створювалася авторами, як програма збагаченого розвитку дітей, що забезпечує єдиний процес соціалізації-індивідуалізації особистості через усвідомлення дитиною своїх потреб. Так відбувається встановлення зв'язку дитини з предметно-природним оточенням, зі світом людей; долучення до культури, до загальнолюдських цінностей. Зміст програми реалізує принцип етнокультурної співвіднесеності дошкільної освіти для того, щоб дитина з дитинства прилучалася до витоків народної культури своєї країни. Автори роблять акцент на залученні дітей до добра, краси, ненасильства, бо важливо, щоб дошкільний вік став часом, коли у дитини пробуджується почуття своєї причетності до світу, брати участь в охороні навколишнього середовища, прагнення робити добрі справи і вчинки.

Автори програми виділили розділ, зміст якого забезпечує зростання самосвідомості дитини, розширення її уявлень про себе, про свою сім'ю і родинні відношення.

Доцільно цей розділ розглядати у трьох векторах:

- 1) Дитина і дорослі.
- 2) Дитина і однолітки.
- 3) Відношення до самого себе.

У традиційних програмах виховання і навчання дошкільнят явно простежується пріоритет знань над почуттями. Це вносить в процес морального розвитку мотивацію «впізнавати, запам'ятовуючи», а не «впізнавати, усвідомлюючи». При розробці конкретних знань автори враховували, що знання про соціальну дійсність повинні виконувати триєдину функцію: нести інформацію (інформативність); викликати емоції, почуття, відносини (емоціогенного); спонукати до діяльності, вчинків (спонукальне).

Мета педагогів не лише повідомляти знання дітям, а й викликати оцінне ставлення до соціальних явищ, фактів, подій, сприяти розвитку соціальних емоцій, почуттів. Програма націлює на послідовне запровадження дитини в соціальний світ. Швидкість і глибина пізнання дуже індивідуально і частково пов'язані з віком. Багато чого залежить від характеру накопиченого дитиною соціального досвіду, від її статі, від особливостей розвитку емоційної та пізнавальної сфер і т.ін.

Нам імпонує програма розвитку дітей «Впевнений старт», яка визначає пріоритетним особистісний розвиток дітей через провідний вид діяльності – ігровий [27].

У програмі комплексно розглядаються завдання соціального, морального, емоційного розвитку дошкільників, а родина визначається як основна соціальна інституція.

Предметом уваги дитини старшого дошкільного віку є світ дорослих з певним укладом соціальних відносин, а будь-який дорослий стає носієм суспільних норм і функцій.

Як зазначено у програмі, «порівняно з попереднім життєвим періодом істотно змінюється місце дошкільника серед дорослих: у нього з'являється коло елементарних обов'язків; спільна з дорослим діяльність змінюється самостійним виконанням вимог, вказівок, доручень, прохань дорослого; впроваджуються елементи систематичного навчання як певним чином організованої та унормованої діяльності. Важлива характеристика соціальної ситуації розвитку дитини — стабілізація взаємин з однолітками, утворення «дитячого суспільства», оформлення дитячої субкультури з притаманною їй територією, правилами співжиття, інтересами, ролями, перевагами, пріоритетними цінностями, соціальним статусом кожного її члена» [27].

Як зазначається у Базовому компоненті дошкільної освіти, в результаті сформованості у дошкільника соціально-громадянської компетентності у нього виявляються такі поведінкові норми, як готовність до участі в «соціальних подіях, що відбуваються у дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на покращення суспільного життя. Результат сформованості соціально-громадянської компетентності засвідчує ціннісне ставлення дитини до себе, своїх прав і прав інших, наявність уявлень про правила та способи міжособистісної взаємодії з членами сім'ї, родини, іншими людьми та вмінь дотримуватись цих правил, ...а також ціннісне ставлення та повагу до культурних надбань українського народу, представників різних національностей і культур» [26].

Соціально-громадянська компетентність дошкільника формується у різних видах діяльності (рис.1.3)

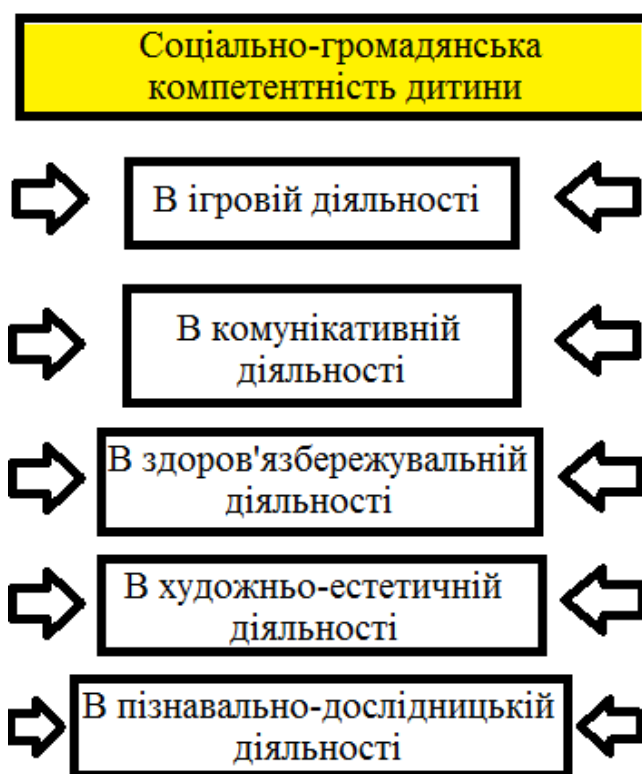

Рис.1.3.- Види діяльності, що формують соціально-громадянську компетентність.

1.2. Зміст та дидактичні принципи програм з формування безпечної поведінки дошкільників

Аналіз нормативних документів, зокрема Законів України «Про правові засади цивільного захисту», «Про цивільну оборону України», «Про охорону дитинства», «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру», «Про дошкільну освіту» визначають життя та охорону здоров'я як найважливішу цінність громадянина. Базовий компонент дошкільної освіти, як основний документ, на базі якого створюються освітні програми для дошкільників, регламентує організацію освітнього

процесу, який передбачає сформованість у дошкільників відповідних компетентностей здоров'язбереження і соціальної відповідальності. Системоутворюючим чинником при цьому є узгодження мети і результатів такої діяльності (табл.1.1).

Мета діяльності	Результати
розуміння цінності власного життя та здоров'я, основ здорового способу життя	диференціює поняття «безпечне» і «небезпечне», усвідомлює важливість безпеки життєдіяльності (власної та інших людей)
	навички безпечної поведінки при агресивному поводженні однолітків або дорослих
	дотримання правил безпечного перебування на вулицях, поводження з незнайомими людьми, навички безпечної поведінки на ігрових та спортивних майданчиків, під час художньої праці тощо
ознайомлення дітей з природою, небезпечними об'єктами та явищами, негативними наслідками їх використання	уявлення про небезпечні для життя отруйні рослини, ягоди, гриби та вміння реалізувати знання у природному середовищі
	уявлення про стихійні природні явища (землетрус, повінь, буря, ожеледиця, гроза, град...), правила відповідної поведінки
уявленнь про основні правила поведінки в екстремальних ситуаціях; - бережного поводження з ліками, хімічними речовинами, побутовою хімією; - відчуття небезпеки щодо вогню, електричного струму, правил протипожежної безпеки	<ul style="list-style-type: none"> ●орієнтується у правилах: -поводження з незнайомими предметами та речовинами; - пожежної та електробезпеки; - користування транспортом; - в основних знаках дорожнього руху ●знає та може скористатися номерами телефонів основних служб допомоги (пожежної, медичної, міліції) ● знає до кого можна звернутись у критичній ситуації

Таким чином, у державному стандарті дошкільної освіти чітко окреслено завдання навчити випускника дошкільного закладу освіти чітко диференціювати поняття: «безпека» і «небезпека», «безпечне» і «небезпечне», які не тільки мають увійти до свідомого активного словника дитини, але й стати дієвими правилами її поведінки.

Методична система формування досвіду безпечної поведінки дошкільників ґрунтується на дидактичних принципах (рис.1.2), які зумовлюють розкриття змісту через певні засоби, методи і форми організації освітньої діяльності.

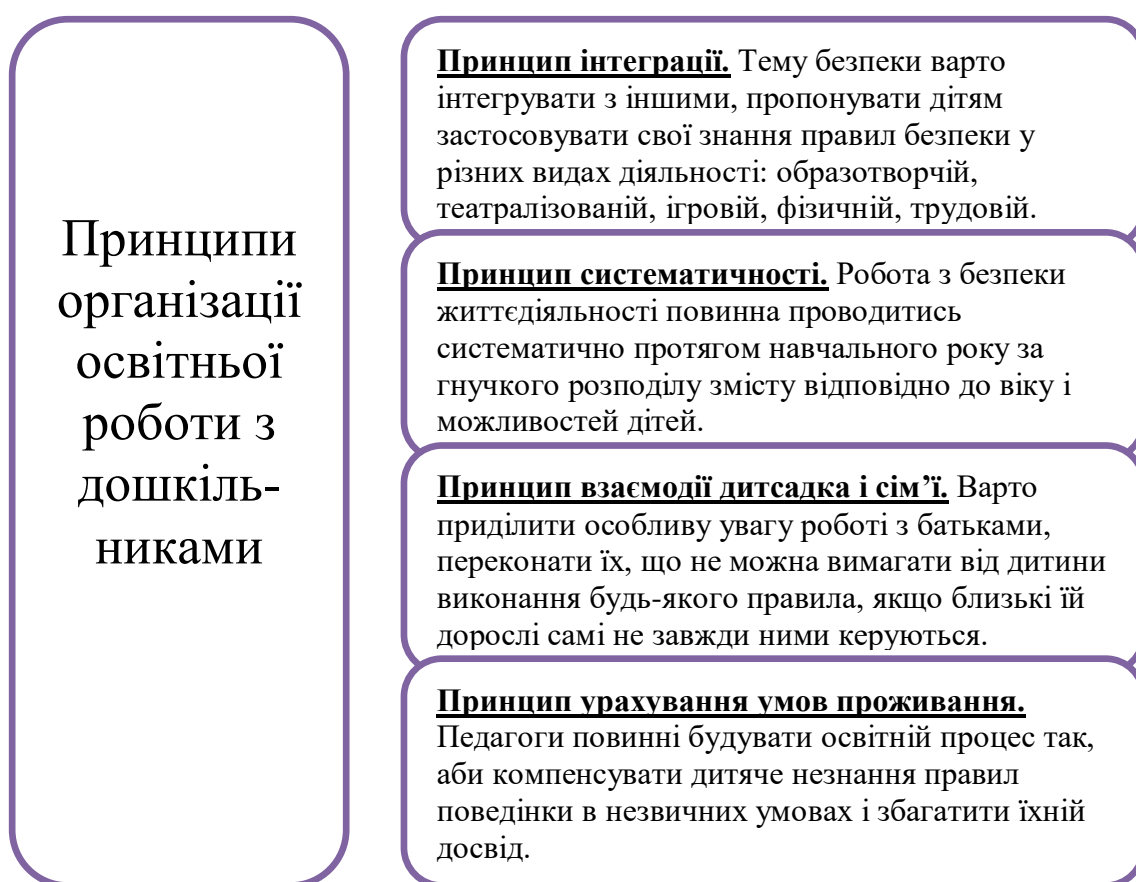

Рис.1.2.- Принципи організації освітньої роботи з дошкільниками щодо формування правил безпечної поведінки

Розглянемо альтернативні програми з окресленої проблеми.

С.А.Козлова диференціювала свою програму на чотири великі розділу:

- 1) Що я знаю про себе.
- 2) Хто такі дорослі люди.

- 3) Людина-творець.
- 4) Земля – наш спільний дім.

Кожен розділ має кілька підрозділів, які конкретизують його зміст. Усі розділи програми взаємопов'язані і доповнюють один одного, хоча кожен має свою специфіку, свою освітньо-виховну мету [21].

Програма *«Витоки»* (автори: колектив Центру *«Дошкільне дитинство»* ім. А.В.Запорожця) [15].

Основна мета програми полягає в різнобічному розвитку дитини, формування у неї універсальних здібностей та рівня, відповідного віковим можливостям і вимогам сучасного суспільства, забезпечення для всіх дітей раннього старту розвитку, збереження і зміцнення їхнього здоров'я. Як вважають автори, особистість дитини має ряд провідних базових характеристик, що складають неповторну індивідуальність. Серед них виділяється компетентність: інтелектуальна, мовна, соціальна і фізичного розвитку. Соціальна компетентність характеризується вмінням розуміти різний характер відношення до нього оточуючих дорослих і однолітків, здатність до діалогу, встановленню контактів з однолітками.

«Орієнтовна загальноосвітня програма виховання, навчання і розвитку дітей раннього і дошкільного віку» під ред. Л.А.Парамонові [28].

У дану програму включено розділ *«Соціальний розвиток»*, основним пунктом якого є *«Соціальна компетентність»*. Серед соціальних компетенцій до кінця сьомого року життя відносять характеристики, пов'язані з ініціативою в спілкуванні з персоналом, батьками та іншими дітьми; в умінні підтримувати тему розмови, попросити про допомогу і заявити про свої потреби в прийнятній формі; у здатності встановлення доброзичливих контактів з однолітками, вміннях допомогати, ділитися, співчувати.

Програма «Основи безпеки дітей дошкільного віку» (автори: Н.Авдєєва, О.Князєва, Р.Стеркіна) [1].

Виявляється складно однозначно визначити, правильно чи неправильно поводить себе людина за тих чи інших обставин. Автори розкривають програму через основні напрями сполучення дитини з іншими людьми, природою, домашнім оточенням, вулицями міста.

Необхідною умовою формування досвіду безпечної поведінки дошкільників є створення відповідних умов для ознайомлення дітей з основами безпеки.

Виховне середовище. Створення в групі комфортного, сприятливого мікроклімату, який сприяє розвитку впевненої в собі особистості, стійкої до стресів.

Просторово-предметне оточення. Красиво розташовані меблі в групі створюють простір, в якому діти знайомляться з основами безпеки. Разом з дітьми можна облаштувати свою групову кімнату, періодично за бажанням міняти обстановку. У групі є «місця самоти», які дають можливість дитині погратися, малювати, переглянути книжки насамоті. В осередках для спільної гри передбачено наявність наочних матеріалів щодо основ безпеки. Це можуть бути книжки або альбоми про небезпечні пристрої та предмети в будинку, про професії рятівників, про призначення служб швидкої допомоги, пожежної допомоги, поліції.

Духовне середовище. Педагог повинен намагатися не створювати такі ситуації, де були б негативні емоції. Заплакана дитина не в змозі щось сприйняти або усвідомити. Необхідно показувати наслідки негативної поведінки або поводження з небезпечним предметом.

Автори виокремлюють такі теми і їх програмовий зміст:

1. Предмети, що вимагають обережного поводження.

Програмний зміст: запропонувати дітям запам'ятати основні предмети, небезпечні для життя та здоров'я, допомогти їм самостійно

зробити висновки про наслідки необережного поводження з такими предметами.

2. Насильницькі дії незнайомого дорослого на вулиці.

Програмний зміст: розглянути і обговорити з дітьми ситуації насильницьких дій з боку дорослого на вулиці, навчити їх відповідним правилам поведінки.

3. Дитина і її старші приятелі.

Програмний зміст: навчити дітей говорити «ні», якщо старший приятель спробує втягнути її в небезпечну ситуацію.

4. Як влаштовано тіло людини.

Програмний зміст: познайомити дітей з тим, як влаштовано тіло людини.

5. Здоров'я і хвороба.

Програмне зміст: навчити дітей піклуватися про своє здоров'я, уникати ситуацій, що приносять шкоду здоров'ю.

6. Пожежа.

Програмний зміст: познайомити дітей з номером телефону «01», за яким треба телефонувати в разі пожежі.

7. Здоровя їжа.

Програмний зміст: допомогти дітям зрозуміти, що здоров'я залежить від правильного харчування – їжа повинна бути не тільки смачною, але й корисною.

8. Спорт.

Програмний зміст: сприяти становленню у дітей цінностей здорового способу життя: заняття спортом дуже корисні для здоров'я людини.

9. Безпечна поведінка на вулиці.

Програмний зміст: навчити дітей правилам поведінки на вулиці, де можна і не можна грати.

Розділ 2

Організаційні і методичні засади формування у дошкільників досвіду безпечної поведінки

2.1. Зміст, засоби і методи ознайомлення дітей з основами безпеки

Аналіз змістової складової нормативних документів, освітніх програм для дошкільників дозволив виокремити перелік уявлень, знань і умінь дітей стосовно формування досвіду безпечної поведінки.

До них ми відносимо: уміння бачити у соціальному середовищі небезпечні явища, оцінювати їх з точки зору шкоди для власного життя та здоров'я; знання про наслідки небезпечних ситуацій; уміння дотримуватися безконфліктних форм спілкування з оточенням.

Використовуючи реальне життя, можна познайомити дітей з основами безпеки (рис.2.1). Як засіб можна з дітьми малювати план-схему групової кімнати, квартири, де діти проживають. Відзначати небезпечні місця червоними кружальцями. Діти згадують, які соціальні об'єкти є навколо дитячого садка, власного будинку, в мікрорайоні і т.ін.

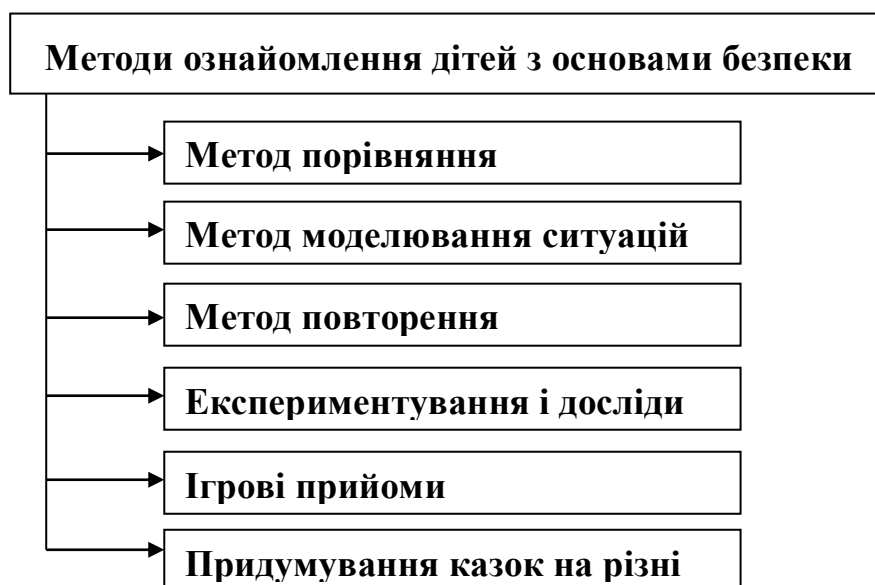

Рис 2.1.- Методи ознайомлення дітей з основами безпеки

К.Д.Ушинський значну роль надавав наочності у формуванні свідомих знань дітей. На його думку, «предмет, що стоїть перед очима, або той, що міцно закарбувався в пам'ять, сам собою, без посередництва чужого слова, пробуджує думку, виправляє її, якщо вона помилкова, доповнює, якщо вона не повна, приводить її в природну, тобто правильну систему, якщо вона розташована нелогічно» [24].

Для дітей дошкільного віку яскрава наочність сприяє кращому запам'ятовуванню. Так, плакат з прикладами запобігання безпечної поведінки, на якому головними героями є Фіксики, разом з поясненнями педагога і багаторазовим звертанням, стає потужним засобом у формуванні відповідних правил (рис.2.2).

Рис.2.2.- Плакат для запам'ятовування правил безпечної поведінки

Розглянемо співвідношення змістового наповнення програми з формування досвіду безпечної поведінки і відповідних засобів і методів.

1. Поводження з незнайомцями

Зміст програми: пояснити дитині, що незнайомців краще остерігатися, адже ми не знаємо їх намірів.

Бесіди: «Хто ти, незнайомець», «Одного разу на вулиці».

Оговорити з дітьми небезпечні ситуації, що можуть статися з ними через контакт з незнайомцями на вулиці та як вести себе в таких випадках.

2. Небезпечні предмети

Зміст програми: Пояснити дітям правила поведінки з гострими предметами та супутні безпеки. Вивчення основних предметів, небезпечних для життя та здоров'я, запропонувати дітям самостійно зробити висновки про наслідки необережного поведінки з такими предметами.

Загадки про предмети, з якими слід обережно поводитися.

Бесіда «Використання та зберігання небезпечних предметів».

Гра «Кухня», «Наведи порядок», «Предмети з бабусиної шкатулки», «Що зайве», «Безпечно-Небезпечно», «Правила поведінки з електроприборами».

Заняття на тему «Електроприбори та електрика»

Закріпити уявлення про небезпечні предмети та застерегти від нещасних випадків у побуті.

3. Безпека на природі. Контакти з тваринами.

Зміст програми: пояснити дітям, що контакти з тваринами іноді можуть бути небезпечними.

Тема: «Дитина і природа».

Бесіди по картинкам та плакатам, спостереження під час прогулок та екскурсій.

Ігри «Як запобігти неприємностей на природі», «Хто де живе», «Розпутай плутанину».

Розгляд макетів, ілюстрацій та картинок.

Читання Я.Тайц «По гриби».

Бесіди: «Отруйні гриби і ягоди», «Безпека на природі».

Продуктивна діяльність: малювання та ліпка «Мухомор».

Настільна гра «Збір грибів і ягід».

Закріпити у дітей знання про гриби та ягоди, познайомити з отруйними і безпечними рослинами, навчити дітей їх розрізняти.

Бесіда: «Чи вмієш ти спілкуватися з тваринами», «Коти та собаки – наші сусіди».

Моделювання ситуації зустрічі з тваринами «Що будеш робити, якщо...», «Вкусила собака».

Формування уявлень про те, що можна і чого неможна робити при контакті з тваринами. Виховати інтерес до життя тварин, добре відношення до них. Закріпити правила поведінки при зустрічі з тваринами. Пояснити дітям, що контакти з тваринами можуть бути небезпечні.

4. Швидка допомога

Зміст програми: познайомити дітей з номером телефону «103», навчити їх викликати швидку допомогу (запам'ятати своє ім'я, прізвище та домашню адресу)

Ігри «Як уникнути неприємностей вдома», «Хто допоможе», «Швидка допомога».

Екскурсія в медичний кабінет, читання К.Чуковського «Айболит».

Створення ігрових ситуацій: «Ти подряпався, що робити?».

Бесіда «Швидка допомога»

5. Здоров'я

Зміст програми: дати дітям елементарне уявлення про інфекційні захворювання і їх збудники (мікроби та віруси), пояснити дітям користь дотримання режиму дня.

Ігри «Туалетні приналежності», «Правила гігієни».

Загадки про туалетні приналежності.

Бесіди: «Здорові діти в здоровій сім'ї», «Хвороби та профілактика»

Навчити дітей підлуватися про своє тіло, пояснити, що здоров'я – одна з головних цінностей життя.

Навчити дітей піклуватися про своє здоров'я, уникнути ситуацій, що могли б зашкодити здоров'ю.

6. Безпека на дорозі

Зміст програми: познайомити дітей з небезпечними ситуаціями, які можуть виникати на окремих пішохідних участках вулиці.

Тема: «Дитина на вулиці».

Практикум: «Ми пішоходи».

Ігри: «Водій і пасажери», «Міліціонер-регулювальник», «Дорожні знаки», «Світофор».

Виготовлення макету вулиці, дорожніх знаків.

Перегляд відео на тему «Безпека на дорозі».

Вивчення правил безпечного переходу вулиці. Закріплення знань про сигнали світофора.

7. Ігри на вулиці

Зміст програми: обговорити з дітьми різні небезпечні ситуації, які можуть виникнути під час ігор на дворі, навчити їх необхідним запобіжних заходам.

Ігрові ситуації «Я загубився...», «До кого звернутися...»

Засвоєння правил поведінки в на вулиці, алгоритм дій якщо ти загубився.

Вихователь повинен розпочинати роботу з першої групи предметів, бесіди про те, що таке безпека і безпека. Пошукова робота щодо знаходження небезпечних місць в будинку, на вулиці і т.ін. Ця діяльність супроводжується поясненнями, що незавжди небезпечні предмети знаходяться у полі зору, що вони можуть бути прихованими (розбите скло у траві, цвях, волога підлога, ліжка з гострими кутами, тощо).

Доречним є опрацювання відповідних правил поведінки в санвузлі, спальні, на сходах, на майданчику. Проводиться бесіда –

роздум на тему «Небезпека – електрика». Разом з цим, проводяться ігри щодо використання електроприборів.

Потім проводиться бесіда на тему «електричні прилади», їх призначення, допомога людям, можливі неполадки в їх роботі. У подальшому дітям пропонують самим спробувати використовувати техніку. Наприклад, за допомогою пилососу почистити килим у групі. Вихователь нагадує дітям правила безпеки і попереджає про них дітей. Вивчають з дітьми правила поведінки з електричними приладами. Не можна:

1. Включати електричні прилади, вони можуть ударити струмом або стати причиною пожежі.
2. Не сунь в розетку палець.
3. Чіпати дроти і електроприлади мокрими руками не можна - може дуже сильно вдарити струмом.
4. Якщо відчув запах горілої гуми, повідом дорослих про це, вони перевірять прилади, що працюють і витягнуть вилку з розетки. Самому цього робити неможна.
5. Не можна тягнути руками електричний провід, можна брати в руки тільки вилку.
6. Не можна вставляти нічого в розетку.
7. Пам'ятай, електричний струм не любить безтурботних і неуважних людей.

Створюються ігрові навчальні ситуації «Бабуся забула вимкнути праску». Проводиться дидактична гра «Знайди електричні прилади і розкажи, чим вони небезпечні». Організуються екскурсії на кухню і в пральню, де дітям показують, якими електричними приладами тут користуються. У результаті виконаної роботи діти дізналися історію відкриття електрики; заглянули в минуле, сьогодення і майбутнє, закріпили знання про безпечну поведінку з електричними приладами.

Організація екскурсії дитячим садом дозволяє ознайомити дітей з поняттям «шлях евакуації», його значенням. У ході екскурсії показують дітям шляхи евакуації, знайомлять з протипожежним інвентарем, зокрема з призначенням вогнегасника. Практичне заняття з відпрацювання навичок евакуації з дитячого закладу починається з подачі спеціального сигналу пожежної тривоги, і виходом дітей з дитячого саду за всіма правилами. Доцільним є завдання: використовуючи план-схему, орієнтуватися в просторі; організація тематичних ігор.

- Гра «Хто швидше подолає перешкоду і врятує від вогню іграшку». (Діти діляться на дві команди, шикуються один за одним.)

- Гра «Що потрібно при пожежі». Учасники шикуються один за одним. По команді ведучого біжать до столу, на якому розкладені предмети або їх зображення, які пов'язані з професією пожежного (каска, протигаз, вогнегасник, лопата, лом, пісок, вода в цебрі, сходи, ковдра).

- Гра «Хто швидше одягнеться». За сигналом ведучого гравці кожної команди підбігають до валізи з речами, відкривають її, одягаються і повертаються до лінії старту, де знімають одяг і передають наступному гравцю, який одягнувшись біжить до валізи, знімає і складає у валізу.

- Естафета «Гасіння пожежі». Попереду дитини кожної команди стоїть відро із «водою». Вона повинна пробігти по лавці, пролізти у «вікно» (обруч), подолати відстань, переступаючи через предмети, «вилити воду» і повернутися бігом назад.

Підсумкове заняття дозволяє виявити рівень засвоєння дітьми правил пожежної безпеки, вміння вибрати правильний вихід із ситуації. У ході заняття обіграли ситуації:

- Ти вдома сам. Загорівся телевізор. Що робити?
- На сковороді загорілося масло, твої дії?

- На тобі загорівся одяг, як вчинити?
- У дитячому саду виникла пожежа, твої дії?

На закріплення дітям дається завдання вдома, разом з батьками намалювати зони особливої небезпеки у власній домівці, придумати моделі ситуацій, які можуть викликати пожежу в будинку.

У ряді зарубіжних програм існують спеціальні розділи, спрямовані на навчання дітей дошкільного віку правилам поведінки в екстремальних ситуаціях (наприклад, вміти користуватися телефоном у випадках виникнення пожежі або отримання травми; вміти покликати на допомогу при пожежі, проникнення в будинок злочинців; вміти загасити пожежу, яка тільки починається, накинувши на джерело загоряння важку ковдру).

У вітчизняній педагогічній практиці цей досвід поки не набув поширення. До його використання треба підходити вибірково, з урахуванням вітчизняних умов. Так, користування телефоном може знадобитися дітям на практиці в екстремальній ситуації, коли дитина просто злякалася чого-небудь або кого-небудь. Вміння користуватися телефоном може виникнути і закріпитися в процесі спеціального тренінгу, проведення якого можна доручити батькам, пояснивши їм, які проблеми можуть виникнути у дитини.

2.2. Співпраця з батьками

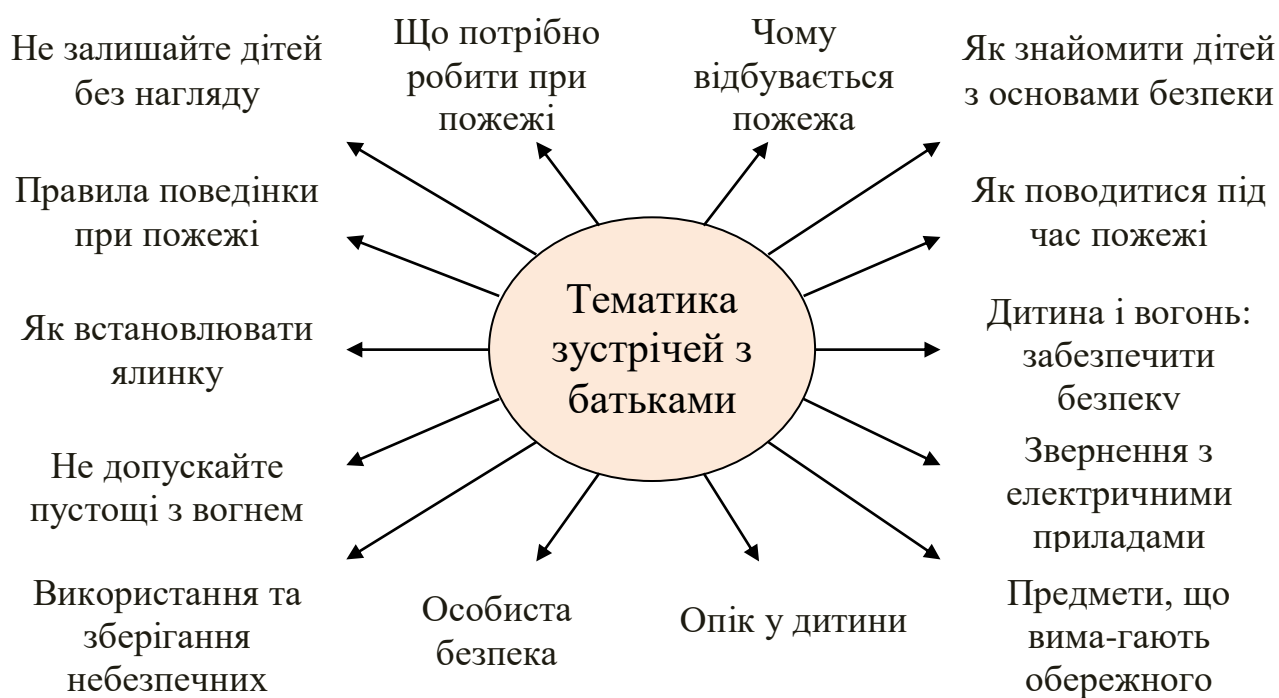
У вихованні дітей важливою є роль сім'ї, в якій батьки надають приклади поведінки, якої вони самі постійно дотримуються. Батьківська відповідальність полягає в тому, щоб вдома було якомога менше небезпечних ситуацій.

На батьківських зборах, у бесідах, за допомогою інформації в «куточках батьків» наголошується про спільну роботу та стимулювання їх активної участі в ній. Так, батькам завжди цікаво дізнаватися про те, чим їхні діти будуть займатися протягом тижня. По кожному розділу з батьками проводяться консультації, даються домашні завдання. Наприклад, при проведенні тестування на тему «Звідки небезпека» доцільними є такі питання:

- 1) Чи у порядку у вашій квартирі електропроводка, газова плита?
- 2) Чи вимикаєте ви телевізор після закінчення перегляду телепередач?
- 3) Чи дозволяєте ви своїм дітям користуватися сірниками?
- 4) Чи зберігаєте ви в будинку легкозаймисті речовини?
- 5) Чи пояснюєте ви дитині, що вогонь – це небезпечно і бавитися з ним не можна?
- 6) Якими знаннями володіє ваша дитина про електричні пристрої?

Результати таких опитувань можуть стати основою для вибору тематики зборів або інших форм роботи з батьками (табл.2.1).

Таблиця 2.1.– Тематика зустрічей з батьками

Між педагогами та батьками повинне бути досягнуте повне взаєморозуміння, тому що вимоги, які висуваються дітям мають бути однаковими і вдома і в дошкільному закладі. Так, разом з батьками виділяють предмети, які можуть стати джерелами потенційної небезпеки для дітей (рис.2.1).

Категорично забороняється	Правильно використовувати	Зберігати в недоступних для дітей місцях
Сірники	Голка	Побутова хімія
Газові плити	Ножиці	Ліки
Пічка	Ніж	Спиртні напої
Електричні розетки		Сигарети
Увімкнені прелектроприлади		Колючі інструменти

Наведемо приклади видів консультаційно-роз'яснювальної роботи з батьками (табл..2.2).

Розвивальні задачі	Зміст	Робота з сім'єю
Безпека на дорозі		
Познайомити дітей з правилами поведінки на вулиці, показати небезпечні місця про переході дороги біля дитячого садочка.	«Дорога до дитячого садка, будь уважним та обережним!»	Анкетування батьків «Обережно, дорога!»
Доповнювати знання дітей про правила переходу дороги.	«Вулиці міста»	Папка – передвижка «На дорозі діти»
Познайомити дітей з машинами спеціального призначення.	«Спеціальний транспорт»	Консультація «Профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму»
Познайомити дітей з призначенням світлофора і його роллю в регулюванні руху.	«Світлофор-Світлофорич»	Консультація «Дисципліна дорослих – запорука безпеки дітей»
Познайомити дітей з дорожніми знаками.	«Дорожні знаки»	Тренінг «Як засвоїти навички безпечного поведіння на улиці»
Закріпити з дітьми знання правил дорожнього руху.	«Якщо правила не знати?» «Ми - пішоходи»	Рекомендації батькам: «Що повинні знати діти про правила дорожнього руху»
Розділ: Пожежна безпека		
Сформувати у дітей знання про можливі наслідки пожежі.	С.Я.Маршак «Кошкін дом»	Знайомство з інформаційним листком: коротко про пожежі та загибель людей на пожежах.
Навчити дітей правилам поведінки під час пожежі.	«Якщо виникла пожежа»	Спільні ігрові тренінги з дітьми «Якщо виникла пожежа»
		Консультація «Вогнебезпечні предмети та діти»

Розділ: Безпека на природі		
Познайомити дітей з проблемою забруднення навколишнього середовища, пояснити, як це відображається на живій природі.	«Земля – наш спільний дім»	Пам'ятка «Як вберегти дитині від нітратів»
Закріпити знання дітей про правила поведінки біля водойм, сформувані відповідальне ставлення до вимог дорослих.	«Коли вода небезпечна» «Вода і біда»	Оформлення батьківського стенду «Збережи ліса – легені планети»

Висновки

Аналіз нормативних документів, зокрема Законів України «Про правові засади цивільного захисту», «Про цивільну оборону України», «Про охорону дитинства», «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру», «Про дошкільну освіту» визначають життя та охорону здоров'я як найважливішу цінність громадянина. Базовий компонент дошкільної освіти, як основний документ, на базі якого створюються освітні програми для дошкільників, регламентує організацію освітнього процесу, який передбачає сформованість у дошкільників відповідних компетентностей здоров'язбереження і соціальної відповідальності.

Так, у державному стандарті дошкільної освіти чітко окреслено завдання навчити випускника дошкільного закладу освіти чітко диференціювати поняття: «безпека» і «небезпека», «безпечне» і «небезпечне», які не тільки мають увійти до свідомого активного словника дитини, але й стати дієвими правилами її поведінки.

Аналіз змістової складової нормативних документів, освітніх програм для дошкільників дозволив виокремити перелік уявлень, знань і умінь дітей стосовно формування досвіду безпечної поведінки.

До них ми відносимо: уміння бачити у соціальному середовищі небезпечні явища, оцінювати їх з точки зору шкоди для власного життя та здоров'я; знання про наслідки небезпечних ситуацій; уміння дотримуватися безконфліктних форм спілкування з оточенням.

Необхідною умовою формування досвіду безпечної поведінки дошкільників є створення відповідних умов для ознайомлення дітей з основами безпеки.

Автори програм дошкільного виховання виокремлюють щодо окресленої проблеми такі теми: предмети, що вимагають обережного

поводження; насильницькі дії незнайомого дорослого на вулиці; дитина і її старші приятелі; як влаштовано тіло людини; здоров'я і хвороба; пожежа; здорова їжа; спорт; безпечна поведінка на вулиці.

У роботі узагальнено методи, форми, засоби діяльності закладів дошкільної освіти щодо реалізації змісту тем, які сприяють формуванню у дітей досвіду безпечної поведінки.

У вихованні дітей важливою є роль сім'ї, в якій батьки надають приклади поведінки, якої вони самі постійно дотримуються. Батьківська відповідальність полягає в тому, щоб вдома було якомога менше небезпечних ситуацій.

На батьківських зборах, у бесідах, за допомогою інформації в «куточках батьків» наголошується про спільну роботу та стимулювання їх активної участі в ній. Так, батькам завжди цікаво дізнаватися про те, чим їхні діти будуть займатися протягом тижня. По кожному розділу з батьками проводяться консультації, даються домашні завдання. У роботі наведено форми роботи з батьками, тематику консультацій у окресленому колі проблеми.

Дослідження не вичерпує всіх завдань, які постають перед вихователями і батьками для формування у дошкільників свідомого ставлення до питань безпеки життя і здоров'я, подальшої розробки вимагають засоби використання цифрових гаджетів, соціальних мереж, залучення громади і т.ін.

Список використаних джерел

1. Авдеева Н.Н., Князева О.Л, Стеркина Р.Б. Безопасность. Учебное пособие по основам безопасности жизнедеятельности детей. Спб.: Детство-Пресс, 2019. 262с.
2. Анастасова Л.П., Иванова І.В., Іжевський П.В. Життя без небезпек. Перші кроки до самостійності. К.:Джерело, 1996. 188с.
3. Артемова Л.В. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят. К.:Освіта, 1992. 388с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyyu%20komponent%20doshkillya.pdf>
5. Белая К.Ю. Як забезпечить безпеку дошкільників. М.: Педагогика, 2000. 376с.
6. Белая К.Ю. , Зимонина В.Н. и др. Твоя безпека. Как вести себя дома и на улице. Для среднего и старшего дошкольного возраста. Книга для дошкольников, воспитателей детского сада и родителей. М.: Просвещение, 1998. 160с.
7. Бойченко Т.Є. «Бережи себе малюк» / Навчально-методичний посібник для дошкільних навчальних закладів. К.: Генеза, 2009. 144с.
8. Венгер Л.А., Пилюгина Э.Г., Венгер Н.Б. Воспитание сенсорной культуры ребенка. / Под ред. Л. А.Венгера. М.: Просвещение, 1988. 144с.
9. Венгер Л.А., Мухина В.С. Развитие внимания, памяти и воображения в дошкольном возрасте. Дошкольное воспитание. 1974. № 12. С.24–30. Виноградова Н.Ф., Куликова Т.А. Дети, взрослые и мир вокруг. М.:Знание, 1993. 164с.
10. Дибіна-Артамонова О.В. Предметний світ як джерело пізнання соціальної дійсності. Львів:Лев, 1997. 168с.

11. Дибіна О.В. Рукотворний світ. Донецьк: Айрон, 2000. 184с.
12. Дьяченко О.М. Чего на свете не бывает. М.:Культура, 1991. 98с.
13. Запорожец А.В. Психологическое изучение развития моторики ребенка-дошкольника / Вопросы психологии ребенка дошкольного возраста / Под ред. А.Н.Леонтьева, А.В.Запорожца. М, 1995. С. 112–122.
14. Захарова Л.М. Педагогічний супровід процесу етнокультурного виховання дітей дошкільного віку. Навч. посібник. К.: Вид-во КДУ, 2007. 44с.
15. Истоки: Примерная основная общеобразовательная программа дошкольного образования / Под ред. Л.А.Парамоновой. М.: ТЦ Сфера, 2011. 320с.
16. Карнаух Л.П. Виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку в соціальному середовищі: метод, посіб. / Л.П.Карнаух. Умань: ВІЩ «Візаві», 2009. 83с.
17. Карнаух Л.П. Психолого-педагогічні засади виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку в соціальному середовищі / Л.П. Карнаух. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей і учнівської молоді: зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання. К., 2008. Вип. 12. С. 217-224.
18. Карнаух Л.П. Психологічні підходи до проблеми виховання безпечної поведінки дітей-дошкільників у соціальному середовищі / Л.П.Карнаух. Вісник Херсонського державного університету. Серія «Педагогічні науки». Херсон, 2009. С.131-135.
19. Князева О.Л. Мої помічники. Дошк. Виховання. 2000. № 2. С.21.
20. Козлова С.А. Моральне виховання дошкільників у процесі ознайомлення з навколишнім світом. К.:Райдуга, 1988. 208с.
21. Козлова С.А. «Я – людина»: Програма залучення дитини до соціального світу. К.:Райдуга, 1996. 54с.

22. Козлова С.А. Теорія і методика ознайомлення дошкільників із соціальною дійсністю. К.:Райдуга, 1998. 316с.
23. Козлова С.А., Куликова Т.А. Дошкольная педагогика. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Академия, 2000. 416с. ISBN 5-7695-0816-7.
24. Малятко: Програма виховання дітей дошкільного віку / Плохій З.П., Кулачківська С.Є., Ладивір С.О., Пироженко Т.О. та ін. К.: АПНУ, Ін-т проблем виховання. 286с.
25. Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/605/0be/86b/6050be86b4f68482865820.pdf>
26. Николаева С.Н. Методика экологического воспитания дошкольников. Теория и методика экологического образования и воспитания дошкольников. 2-е изд., испр. М.: Академия, 2001. 184с.
27. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / Н.В.Гавриш, Т.В.Панасюк, Т.О.Піроженко, О.С.Рогозянський, О.Ю.Хартман, А.С.Шевчук; За заг. наук. ред. Т.О.Піроженко. К.: Українська академія дитинства, 2017. 80с.
28. Развивающие занятия с детьми 5-6 лет / под ред. Л.А.Парамоновой. М.: ОЛМА Медиа Групп, 2009. 779с.; 2-е изд. М.: ОЛМА Медиа Групп, 2011. 750с.; М.: ТЦ Сфера, 2019.
29. Саган О.В. Інтегрований підхід до формування економічної грамотності учнів початкової школи. Таврійський вісник освіти. Херсон: Вид-во РІПО. №1. 2006. С.40-46.
30. Саган О.В. Интегрированный подход к экологическому воспитанию детей дошкольного возраста. Таврійський вісник освіти. Херсон: Вид-во РІПО. №4. 2006. С.101-104.
31. Соловьева Є.А. Громадянське виховання сьогодні. Дошк. виховання. 1995. № 8. С.15-16.

32. Стеркіна Р.Б. Програма для дошкільних освітніх установ. Основи безпеки дітей дошкільного віку. Дошк. виховання. 1997. № 3. С.22-23.
33. Усачев А.О, Березін О.І. Школа безпеки. К.:Райдуга, 1997. 234с.
34. Шарова О.Г. Основи пожежобезпечної поведінки. К.:Райдуга, 1997. 112с.
35. Яковенко Л.В. Абетка безпеки дошкільників. Методичні матеріали для розробки занять / Х: Вид-во «Ранок» 2009, 208с.
36. Sagan O. A System of Effective Tasks in Blended Learning on the Basis of Bloom's Taxonomy. E-learning and STEM Education Scientific Editor Eugenia Smyrnova-Trybulska «E-learning», 11, Katowice-Cieszyn 2019, pp. 171-187 DOI: 10.34916/el.2019.11.12

Додатки

Додаток А

Літературно-художній матеріал

Прислів'я

- 1) Від іскор пожежа народжується.
- 2) Не жартуй з вогнем, можеш згоріти.
- 3) Сірники не чіпай, в них – вогонь.
- 4) Не май звички носити в кишені сірники.
- 5) жжеться піч, її не чіпай, бо в ній – вогонь.
- 6) Маленька сірник спалює великий ліс.
- 7) Сірник-невеличка, вогонь-велетень.
- 8) Людині даний вогонь, тільки даремно його не чіпай.
- 9) Вогонь – наш друг, але не завжди – буває від нього біда!
- 10) Вогонь – майстер на всі руки.
- 11) Вогню бійся, води бережися.
- 12) Вогонь без диму не буває.
- 13) Вогонь коцюби не боїться.
- 14) Вогонь маслом заливати, лише вогню додавати.
- 15) Вогонь гасять поки не розгорівся.
- 16) Солома з вогнем не дружать.
- 17) Від іскри сир-бор загорівся.
- 18) Від іскри Москва згоріла.
- 19) Не жартуй з вогнем – обпечешся.
- 20) Вогонь – не вода, охопить – не виплівешь.
- 21) Вогонь – не вода, пожитки не спливають.

Загадки

Небезпечні предмети.

- 1) Два кінця, два кільця, а посередині гвоздик. (Ножиці)
- 2) Не хочу я мовчати,
Дайте досхочу постукати.
І стукає цілісінський день
Він залізної головою. (Молоток)
- 3) Кінь сталевий, хвіст лляной, Подружися ти зі мною. (Голка)
- 4) Зуби є, а рота не треба. (Пила)
- 5) Подивіться на мене –
Вся дірява я,
Але зате я спритно
Тру тобі морквину. (Терка)
- 6) У мене є лезо –
Гостре, залізне,
Звертайтеся обережно,
Мною порізатися можна. (Ніж)
- 7) Адже я зроблений із заліза,
У мене ні ніг, ні рук.
Я по головку в дошку влізу,
А як на мене все лій та тук. (Цвях)
- 8) Ось залізна шахрайка,
Листи тримає дуже спритно.
Міцно разом їх стискає,
Ніколи не втратить. (Скріпка)
- 9) Я Іголкіна подружка,
Тільки немає у мене вушка. (Шпилька)
- 10) Я сиджу в своєму будиночку,
Не сердь мене хлопчисько!

Звертайся обережно,
Адже поранитися мною можна. (Складаний ніж)

11) Дуже тендітна я,
Бережіть мене.
Якщо тільки розіб'єте –
Лише осколки зберете. (Скляний посуд)

12) Я під пахвою посиджу
І що робити вкажу:
Або дозволю гуляти,
Або покладу в ліжку. (Градусник)

13) Їй набили м'ясом рот,
І вона його жує,
Жує, жує і не ковтає –
У тарілку відправляє. (М'ясорубка)

14) Він цілий день дзвенів у бору
Густому, від інею білястому.
А вночі, підійшовши до багаття,
Заснув, в колоду уткнувшись носом. (Сокиру)

15) Де упреться хвостом,
Стане дірка потім. (Шило)

16) Голова вогнем палає,
Тіло тане і згоряє.
Я корисной бути хочу:
Лампи немає – я посвічу. (Свічка)

17) У дерев'яному будиночку
Проживають гномики.
Такі вже добряки –
Роздають усім вогники. (Сірники)

ДОДАТОК Б
ПАМ'ЯТКИ ДЛЯ БАТЬКІВ
ПРОФІЛАКТИКА ІНФЕКЦІЙНИХ ТА КИШКОВИХ ЗАХВОРЮВАНЬ
ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Шановні батьки!

Щоб захистити дитину від отруєнь, кишкових та інфекційних хвороб необхідно дотримуватись наступних санітарно-гігієнічних правил:

- утримувати дитину в чистоті, до дитячого садка приводити в охайному одязі, мати запасну білизну;
- мити руки після повернення додому з вулиці, після туалету, перед їжею;
- овочі та фрукти мити під проточною водою та ошпарювати кропом;
- пити тільки переварену або бутильовану воду;
- у жодному випадку не годувати дитину грибами, сушеною чи в'яленою рибою, а також м'ясними, рибними та молочними стравами, які зберігалися неналежним чином або мають прострочений термін вживання;

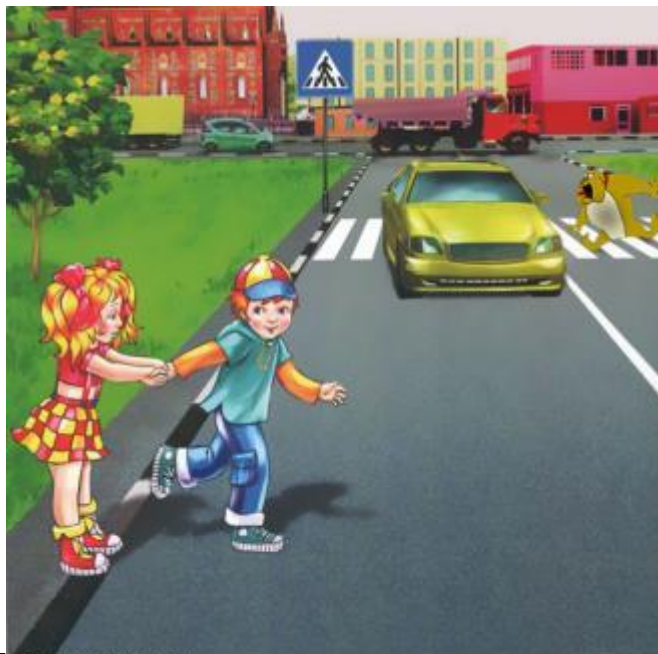
- не годувати дитину на вулиці (навіть фруктами чи цукерками);
- не годувати дитину продуктами, що придбані у вуличних торговців;
- під час поширення інфекцій якомога рідше перебувати з дитиною в публічних місцях;
- уникати контакту з людьми з підозрою на інфекційні захворювання;
- при підозрі на захворювання негайно викликати лікаря та сповістити медичну сестру дошкільного закладу;
- не займатися самолікуванням.

Шановні батьки, радимо своєчасно проводити профілактичні щеплення від дитячих інфекцій.

Швидка медична допомога – «103».

Додаток В

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ
СЕРЕД ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО

ВІКУ bezopasnost-detej.ru

Швидке збільшення інтенсивності руху висуває серйозне завдання – забезпечення безпеки руху пішоходів.

У попередженні дорожньо-транспортного травматизму важливу роль відіграє робота дорослих з роз'яснення дошкільникам правил дорожнього руху і прищеплення навичок дисциплінованості на вулицях і дорогах. Щоб не допустити лиха на дорозі, вам необхідно:

- не подавати дітям негативного прикладу, порушуючи правила дорожнього руху;
- не чіплятися на підніжку транспорту і не стрибати на ходу, щоб своїм прикладом не заохотити дітей;
- вчити переходити вулицю на зелене світло світлофора, користуватись підземним переходом;
- на власному прикладі вчити користуватись нерегульованим пішохідним переходом;

- при перетині вулиці нерегульованим пішохідним переходом радити дітям йти в загальній масі пішоходів, бо дитина сама ще не завжди здатна оцінити дорожню ситуацію;
- не дозволяти дітям з'являтися зненацька перед транспортними засобами;
- вчити дітей правильно обходити транспорт на зупинках (автомобіль та автобус – позаду);
- не дозволяти дітям самостійно користуватися громадським транспортом;
- не допускати ігор дітей на проїжджій частині дороги;
- не дозволяти дітям грати з м'ячем, кататися на велосипеді, ковзанах, роликах, лижах, санчатах на проїжджій частині дороги та поблизу від неї.

Телефон виклику міліції – «102».

Додаток Г

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Життя потребує від наших дітей вміння орієнтуватись і знаходити вихід з непередбачених ситуацій. Чим менше у дитини знань, тим більше небезпеки з боку оточуючого середовища.

Щоб вберегти дитину від біди, треба пам'ятати та дотримуватись наступних правил:

- не залишати дітей дошкільного віку самих, навіть на короткий час;
- вчити дитину користуватися дверним вічком;
- не дозволяти відчиняти двері незнайомим людям, навіть одягненим у міліцейську форму;
- вчити користуватися телефоном для виклику служб 101, 102, 103, 104;
- забороняти підбирати на вулиці незнайомі предмети – вони можуть бути небезпечними;
- забороняти бавитися ріжучими, гострими та вибухонебезпечними предметами;

- не дозволяти користуватися ліфтом без супроводу дорослого родича;
- запобігати формуванню в дитині жорстокого ставлення до тварин;
- не дозволяти дратувати тварин;
- не дозволяти вмикати електроприлади за відсутності дорослих;
- не дозволяти виходити на балкон, відчиняти вікна;
- не дозволяти визирати у відчинене вікно;
- вчити дітей звертатися по допомогу до відповідних органів;
- вивчити з дитиною домашню адресу або вкладати в кишені «особисту картку» з даними дитини.

Додаток Д
ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОЖЕЖІ ВІД ПУСТОЦІВ ТА НЕОБЕРЕЖНОГО
ПОВОДЖЕННЯ З ВОГНЕМ

Щоб не допустити пожежі необхідно виконувати наступні правила пожежної безпеки:

- зберігати сірники в місцях, недоступних дітям;
- не дозволяти дітям розводити багаття;
- не дозволяти самостійно вмикати електронагрівальні прилади;
- не дозволяти користуватися газовими приладами;
- не допускати перегляд телепередач, користування комп'ютером за відсутності дорослих;
- не залишати малолітніх дітей без нагляду;
- не вмикати електроприлади з пошкодженим дротом чи струмоприймачем;
- не нагрівати лаки та фарби на відкритому вогні;
- не заставляти шляхи евакуації (лоджії, балкони, коридори);
- не зберігати на балконах легкозаймисті речовини (бензин, мастила, ацетон);
- не сушити речі над газовою плитою;
- не користуватися саморобними ялинковими гірляндами;

- не влаштовувати піротехнічні заходи з балкону та поряд з будівлею;
- не палити в ліжку.

При виникненні пожежі негайно викликайте пожежну охорону за телефоном «101».

Додаток Є

ДІЇ ПІД ЧАС ВИНИКНЕННЯ

ПОЖЕЖІ

Щоб зберегти життя своє та ваших близьких, дотримуйтесь послідовності дій під час виникнення пожежі:

- подзвонити до служби порятунку за номером 101;
- викликаючи службу порятунку, чітко називати адресу, поверх, номер квартири та своє прізвище; сповістити, що саме горить;
- негайно евакуювати з приміщення дітей, немічних людей та людей похилого віку;
- при евакуації уникати користування ліфтом, бо є ризик відключення ліфта від електроструму;
- при евакуації з висотного будинку більше шансів мають ті люди, що не біжать вниз крізь дим та вогонь, а шукають порятунку на даху будівлі;
- пересуватися потрібно швидко, але зважати на те, що кисню більше біля підлоги, а тому краще до виходу повзти, закриваючи обличчя вологою тканиною;
- при евакуації заручитися чиеюсь підтримкою, хто вас підстрахує і допоможе, якщо ви знепритомнієте від диму;
- намагатись загасити полум'я засобами первинного пожежогасіння;

- до первинних засобів належить вода, пісок, товста зволожена тканина (ковдра, килим), вогнегасник;
- за можливості м'які предмети вкинути до ванни та залити водою;
- вимкнути електропроводку, щоб уникнути ураження електрострумом;
- не відчиняти вікна, щоб не живити пожежу свіжою притокою кисню;

При виникненні пожежі негайно викликайте пожежну охорону за телефоном «101».

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Макара Вікторія Віталіївна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
 - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
 - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть

бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

15.03.2021

Вікторія Макара